

การศึกษาการสวดพระอภิธรรมทำนองหลวง กรณีศึกษา : พระพิธีธรรมวัดบวรนิเวศวิหาร
กรุงเทพมหานคร

A study of Phra Abhidhamma Royal Chanting Case study: Dhamma ceremony,
Bowonniwet Vihara Bangkok

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นมาของ การสวดพระอภิธรรมทำนองหลวงของพระพิธีธรรมวัดบวรนิเวศวิหาร แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาบทสวดและทำนองที่ใช้ในบทสวดพระอภิธรรมทำนองหลวงของพระพิธีธรรม วัดบวรนิเวศวิหาร แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การสวดพระอภิธรรมทำนองหลวงของวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานครนั้น มีความเป็นมาเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งทรงยกเล็กสำหรับพระพิธีธรรมของวัดโมลีโลกฯ ออกและเพิ่มวัดบวรนิเวศวิหารเข้าไปแทนเรียกว่าสำหรับพระพิธีธรรม ซึ่งเป็นตำแหน่งประจำพระอาราม โดยการแต่งตั้งพระพิธีธรรมในพระอารามนั้นจะต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ด้านการออกเสียง จะต้องออกเสียงอักขระที่ถูกต้อง ชัดเจน และมีน้ำเสียงที่ไพเราะเป็นต้น วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ยังนับว่าเป็นพระอารามในคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายเพียงแห่งเดียวที่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระพิธีธรรม พระพิธีธรรมนั้น เดิมที มีหน้าที่สวดอาฏานาฏิยสูตรในพิธีตรุษแต่ปัจจุบัน มีหน้าที่สวดจตุรเวท คือการสวดพระปริตร ที่หอศาสตราคมในพระบรมมหาราชวังเพื่อประกอบพิธีทำน้ำพระพุทธรมนต์ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสวดพระอภิธรรมศพ ในพิธีงานหลวง งานบำเพ็ญกุศลในพระบรมราชานุเคราะห์เป็นต้น พระพิธีธรรม สำหรับของวัดบวรนิเวศวิหารได้งดการรับนิมนต์ไปช่วงระยะเวลาหนึ่งตามพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จนกระทั่งปีพ.ศ.2551 กรมการศาสนาได้อาราธนามาพระพิธีธรรมสำหรับวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร มาสวดอีกครั้งในการพิธีพระบรมศพของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงเป็นการฟื้นฟูพระพิธีธรรมของวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในส่วนของพระพิธีธรรมสำหรับของวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร นั้นจะใช้บทสวด ประจำในการสวดพระอภิธรรมทำนองหลวงคือ บทพระอภิธัมมัตถสังคหะ ซึ่งใช้ในปัจจุบัน มีทั้งหมด 9 ปริจเฉท ซึ่งพระพิธีธรรมสำหรับของวัดบวรนิเวศวิหาร นิยมสวด โดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือชุดที่ 1 ประกอบไปด้วย ปริจเฉท ที่1,2,3,5 ส่วนชุดที่ 2 ประกอบด้วย ปริจเฉทที่ 1,2,4,8 ทำนองที่ใช้ในปัจจุบันคือ ทำนองสรภัญญะ ซึ่งใช้เทคนิควิธีการสวดแบบการแบ่งพยางค์ของคำเป็นวรรค ในการออกเสียงจะพบการออกเสียงเอื้อน ตาม พยางค์และวรรคที่เป็นแบบเฉพาะของพระพิธีธรรมวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร คือ มีการทอดเสียงใน สองพยางค์สุดท้ายก่อนจบวรรค มีการแบ่งวรรคตอนการสวดตามฉันทลักษณ์และการออกเสียงเอื้อนที่มี

ลักษณะเฉพาะไม่ตายตัว มีการทอดเสียงที่กระชับไม่เอื้อนยาวจนเกินงาม อีกทั้งการออกอักขระจะมีความชัดเจน ถูกต้อง ตามหลักของฐานและกรณีในภาษาบาลี

คำสำคัญ: การสวดพระอภิธรรมทำนองหลวงวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

Abstract

The purpose of this research was to study the history of Phra Aphidhamma chanting of Royal ceremony, Wat Bowornniwet vihara Bangkok. Study Hymns of praise and Royal melodies used in the chanting of the Aphidhamma of Wat Bornniwet vihara Bangkok.

The research found that the history of Phra Aphidhamma chanting of Royal ceremony, Wat Bowornniwet vihara Bangkok has starting from the reign of King Rama IV ,Which canceled the Royal ceremony of Wat Molilok ,and added Wat Bowornniwet vihara instead . The monks of the set of Phra Aphidhamma chanting of Royal ceremony called “Phar Phidhidhamma”which is the position of the monastery. The Phar Phidhidhamma will be consists of features such as pronunciation must correctly pronounce the correct character and have a beautiful tone. Previously, it was responsible for praying in the New Year ceremony, But now has the duty to pray and make holy water to the King in The Grand Palace and funeral prayers in royal ceremony

The regular hymns in the recitation of the Phra Aphidhamma chanting of Royal ceremony is Aphidhammatthasangkhha which have 9 chapter. The melody that is currently used is the Saraphanya melody,Which is a unique method of praying techniques in the Wat Bowornniwet Vihara.

Key words: Phra Aphidhamma chanting of Royal ceremony of Wat Bowornniwet Vihara.